

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piirin lausunto Liikasen työryhmän raporttiin:
Suomalainen rahapelijärjestelmä muutoksessa: tulevaisuuden vaihtoehtoja

1. Vastaajan nimi ja taho

Janina Andersson, toiminnanjohtaja MLL Varsinais-Suomen piirissä

2. Mitä seuraavista työryhmän ratkaisuvaihtoehdoista pidätte toimivimpana?

Ei muutoksia nykyiseen järjestelmään
Välitön siirtyminen yleisiin budjettivaroihin
Kokonaisuudistus (toiseksi paras vaihtoehto)
Osittaisuudistus X
Muu, mikä?

3. Perustelut valittuun ratkaisuvaihtoehtoon

Osittaisuudistus (4) on näistä vaihtoehtoista näillä oletusarvoilla paras vaihtoehto.

Kokonaisuudistus (3) voisi myös olla varteenotettava vaihtoehto, jos valtion budjetin kehyksiä kasvatettaisiin muutoksen yhteydessä enemmän vuoden 2019 Veikkauksen tuloutuksen tason mukaisesti, eikä Veikkaus Oy arvioiman lähivuosien tuloutuksen tason mukaisesti, mikä olisi vuosittain noin 320–360 miljoonaa euroa alle vuoden 2019 tuloutuksen tason. Tämä taso merkitsisi järjestöjen kokonaisrahoituksen vähentymistä noin kolmanneksella.

Valtion ja kuntien lakisääteisten ja ns. harmaalla alueella olevien palvelujen osuutta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on tarkasteltu vuonna 2017 myönnettyjen STEA-avustusten osalta ministeriön Owl Group Oy:ltä tilaamassa ja vuonna 2018 valmistuneessa selvityksessä. Selvityksessä kuvattiin STEA:n järjestöavustusten kohdentumista menoihin ja toimintoihin, joiden voidaan katsoa kuuluvan lakisääteisesti valtion tai kuntien maksettavaksi ja näitä oli 25–30 % avustussummasta vuonna 2017 myönnettyissä avustuksista, eli noin 100 miljoonaa.

Eli jos STEA:n viime vuosina jakaman noin 360 miljoonan kokonaissumma laskee 240 miljoonaan, josta noin 100 miljoonaa on sidottu palveluihin, joita ei voi leikata, niin kansalaistoimintaa tekevien sote-järjestöjen avustusta leikattaisiin n. 260 miljoonasta n. 140 miljoonaan, mikä tarkoittaa yli 50 % leikkausta. Tämä olisi todella dramaattinen muutos nykytilanteeseen.

Lähivuosien avustustaso on kriittinen asia riippumatta mikä malli valitaan. Turvattu siirtymäaika olisi viisas ratkaisu, kun samaan aikaan uudet hyvinvointialueet ovat syntyneissä, eikä niiden rooli sote-järjestöjen kumppanina tulevaisuudessa ole vielä selkeä. Siksi noin viiden vuoden varmistettu siirtymäkausi, jonka aikana voidaan selkeyttää valtion/hyvinvointialueiden/kuntien roolia sote-järjestöjen kumppaneina olisi tarpeen. Vähintään vuosien 2022 ja 2023 rahoituksen kompensatio on oleellinen, ennen kuin tämä uudistus saadaan maaliin. Tämä muutos tulisi toteutettua niin, että varsinaisessa toiminnassa ei synny katkoksia.

Alueellinen tasapuolisuus on myös tärkeä huomioida lopputuloksessa. Se että hakija ruksaa jonkun alueen kuuluvan hankkeen toiminta-alueeseen ei vielä tarkoita käytännössä, että siellä oikeasti on aktiivista toimintaa. Silloin kun avustus menee suoraan alueelliselle toimijalle tai avustusta annetaan eteenpäin alueelliselle toimijalle siirtosopimuksella, varmistetaan käytännössä alueella pitkäjänteisen toiminnan

toteutumista. Suurten leikkauspaineiden alla syntyy erityinen huoli keskittämisestä ja pienempien paikallisten toimijoiden mahdollisuuksista saada rahoitusta jatkossa.

Tarkan valmistelutyön lopputuloksena päätetty jakosuhte edunsaajien kesken ei nyt ole muutoksen kohteena, mikä on erittäin tärkeä asia, kun niin moni vakiintunut asia muuten on nyt muutoksessa. Valmistelussa on tärkeää huomioida ennakoitavuus, pitkäjännitteisyys, alueellisten ja pienien toimijoiden elinvoimaisuus ja kansalaisjärjestöjen rooli demokratian kannalta. Avustusten läheisempi kytkös poliittiseen päätöksentekoon ei saa vaarantaa järjestöjen itsemääräämisoikeutta ja rohkeutta toimia myös kansalaisten vahtikoiran roolissa.

Työryhmän raportissa oli nostettu esiin, että kansalaisjärjestöjen omia rahoitusmahdollisuuksia tulee myös kehittää. Tässä kohtaa olisi hyvä valmistella korkeakouluille tehtyjen verohelpotuksien laajentamista myös kansalaisjärjestöihin. Ja jos järjestöt pystyvät aikaansaamaan omavarainhankintaa, niin se ei saisi tarkoittaa suhteellisesti isompaa vähennystä STEA-avustuksissa, sillä silloin insentiivi nähdä vaivaa varainhankinnan suhteen häviää.